

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Філософсько-теологічний факультет

Кафедра філософії та культурології

Силабус

навчальної дисципліни

ФІЛОСОФІЯ

(обов'язкова – цикл загальної підготовки)

Освітньо-професійна програма	Англійська мова і література та друга іноземна мова
Спеціальність	014 Середня освіта
Галузь знань	01 Освіта / педагогіка
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Факультет	факультет іноземних мов
Мова навчання	українська

Розробник: **Роман Онуфрійчук** – асистент кафедри філософії та культурології, кандидат філософських наук

Профайл викладача	https://cutt.ly/VTQbAAZ
Контактний тел.	(0372) 58 48 78 (кафедра філософії та культурології)
E-mail:	r.onufriychuk@chnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=211
Консультації	очні: 6 корпус, а.33 за попередньою домовленістю

Чернівці 2021

1. Мета: розвиток у студентів інтересу до філософського осмислення дійсності, світового історико-культурного процесу, людського життя; формування філософської культури мислення, пізнання світу та самого себе, навичок застосування філософської методології; актуалізація національної свідомості майбутньої суспільної еліти.

2. Завдання:

ЗК.03 Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження (культурна компетентність)

3. Результати навчання

ПРН 8. Володіти технологіями розвитку критичного мислення учнів та застосовувати їх для формування в учнів уміння аналізувати, обґрунтовувати, доводити власну думку, ставити запитання тощо та розвитку в учнів критичного мислення для розуміння себе, своїх цінностей та потреб, здатності до осмислення власних рішень та їх наслідків, навичок рефлексії

4. Пререквізити

Українська мова (за професійним спрямуванням).

5. Результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

ЗК.01 Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (громадянська компетентність)

ЗК.02 Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді.

ЗК.05 Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості (підприємницька компетентність)

A2.5 Здатність розвивати критичне мислення

A 2.7 Здатність формувати ціннісні ставлення учнів

знати :

- комплекс основних філософських категорій та понять;
- особливості основних філософських напрямків, течій та шкіл;
- розуміти сенс інтелектуального і соціокультурного призначення філософії, її пізнавальних та культурних можливостей, історичної ролі.

ПРН 8. Володіти технологіями розвитку критичного мислення учнів та застосовувати їх для формування в учнів уміння аналізувати, обґрунтовувати, доводити власну думку, ставити запитання тощо та розвитку в учнів критичного мислення для розуміння себе, своїх цінностей та потреб, здатності до осмислення власних рішень та їх наслідків, навичок рефлексії

вміти:

- знаходити, класифікувати та аналізувати інформацію з різних джерел; встановлювати зв'язок між окремими твердженнями в загальній системі поглядів і переконань; розпізнавати типові помилки в аргументації;
- дискутувати на запропоновані теми;
- аргументувати власну позицію у розв'язанні світоглядних проблем, спираючись на визначені філософські підходи;
- використовувати філософські методи дослідження у своїй науковій, суспільно-політичній та громадській діяльності.

ПРН 16. Уміти організувати діалог і полілог з учнями та іншими учасниками освітнього процесу, дотримуючись культури діалогу ненасильницької та безконфліктної комунікації; поважати права людини та суспільні цінності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин / 4 кредити ECTS.

6. Опис навчальної дисципліни

6.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин				Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	семінарські	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	2 (1)	3	4	120	15	15	90	-	іспит
Заочна	2 (1)	3	4	120	8	-	112	-	іспит

6.2 Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	усьог	у тому числі				усьог	у тому числі			
		о	л	п	інд		с.р.	о	л	п
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1: Свідомість, знання, інформація як предмет філософського аналізу									
Тема 1. Предмет філософії	14	2	2		10		1			15

Тема 2. Проблема свідомості	17	2	2		13		2			16
Тема 3. Епістемологія і філософія науки	17	2	2		13		2			16
Тема 4. Довіра до інформації із зовнішніх джерел	17	2	2		13		1			16
Разом за ЗМ1	65	8	8		49					
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Свобода волі, мораль, закон та їх філософське осмислення									
Тема 5. Свобода і відповідальність	18	2	2		14		2			16
Тема 6. Мораль, моральність, нормативність	18	2	2		14		1			16
Тема 7. Законність і справедливість	19	3	3		13		1			15
Разом за ЗМ 2	55	7	7		41					
Усього годин	120	15	15	90	75	120	10	-	-	110

6.2.1 Теми семінарських занять

№	Назва теми
1	Смисловий простір філософського знання
2	Свідомість, мозок, суб'єктивний досвід
3	Філософське осмислення знання: сприйняття, віра, переконання
4	Способи подачі інформації та засоби маніпуляції
5	Свобода чи детермінізм: сучасні розв'язки проблеми
6	Принципи ухвалення моральнозважених рішень
7	Шляхи реалізації законності та справедливості в громадянському суспільстві

6.2.2 Тематика індивідуальних завдань

№	Назва теми
1	Філософія та критичне мислення
2	Витоки психофізичної проблеми у філософії Р.Декарта
3	Проблема істини й омани
4	Цифрова інформація як засіб маніпуляції в сучасному світі
5	Історія як поступ людства в усвідомленні свободи

6	Категоричні і гіпотетичні імперативи
7	Принцип рівних можливостей і гендерні проблеми

6.2.3 Самостійна робота

№	Назва теми
1	Філософія як шлях самотворення
2	Мисленевий експеримент як метод дослідження у філософії свідомості
3	Аргументи й контраргументи щодо наукового реалізму
4	Інтелектуальна автономія: виклики сучасності
5	Проблема теодицеї та відповідальності людини за зло у світі
6	Засади обґрунтування моралі (релігія, традиції, раціональність)
7	Сильні і слабкі сторони лібералізму

Технічне й програмне забезпечення /обладнання

Обов'язкове: (для навчального закладу) – мультимедійний проектор; екран; дошка / фліпчарт, крейда/ маркер – для роботи в аудиторії.

(для студента) – наявність доступу до мережі Internet як під час заняття так під час індивідуальної/самостійної роботи в межах курсу; мобільний пристрій зі встановленим додатком moodle та telegram, а також активний поштовий аккаунт в корпоративній мережі ЧНУ.

Також:

офісні програми призначені для основної маси користувачів: текстові й табличні редактори, графічні редактори, засоби презентацій, системи управління базами даних, а також їх інтегровані пакети (Microsoft Word, Microsoft Excel, Lotus SmartSuite, Open Office, Libre Office) тощо*.

* *назви офісних програм наведені як приклад, студент вільний обирати інше ПЗ з еквівалентним функціоналом для виконання поставлених задач в межах курсу.*

Додаткове: за потреби – будь-яке технічне чи програмне забезпечення в якому може виникнути ситуативна необхідність. **Однак, відсутність такого жодним чином не порушить рівність доступу слухача до освітніх послуг в межах курсу, а наявність не надасть слухачеві додаткових переваг перед іншими слухачами.**

7. Система контролю та оцінювання

Для поточного контролю: заслуховування доповідей та повідомлень на семінарських заняттях, термінологічні диктанти, тести, аналіз різних видів повідомлень (наукової статті, доповіді, виступу у ЗМІ тощо), студентські презентації та виступи на наукових заходах.

Для контролю самостійної роботи: тестування, анотації опрацьованих першоджерел, підготовка есе (проекту), підбір відео, аудіо та текстового матеріалу за визначеною темою.

Для підсумкового контролю: екзамен.

Форми поточного та підсумкового контролю

У курсі «Філософія» передбачаються роботи, які є обов'язковими для виконання та ті, що виконуються за бажанням студента. Обов'язкові завдання передбачають можливість набрати певну кількість балів якої вистачить на достатній рівень. Для того щоб досягти більш високого рівня, виникає необхідність виконувати і необов'язкові види робіт. Перелік видів робіт та передбачена за їх виконання кількість балів наводяться у таблиці

Форми поточного контролю та кількість балів за їх виконання

№ п/з	Контрольні заходи	Обов'язкові або заохочувальні	Максимальна кількість балів за контрольний захід
1	Перевірка знань отриманих на лекції	Обов'язково	2
2	Робота на практичних заняттях	Обов'язково	3
3	Позааудиторне тестування	Обов'язково	4
4	Аудиторне тестування	Обов'язково	4
5	Письмова робота (може містити кілька письмових завдань у ЗМ)	Обов'язково	10 (ЗМ1) 15 (ЗМ2)
6	Виконання домашніх завдань: відповіді на проблемно-пошукові питання	За бажанням	2
7	Написання есе (1-2 сторінки)	За бажанням	3

8	Підготовка 5-хвилинної презентації та виступ в аудиторії	За бажанням, при взаємодії з викладачем	5
9	Портфоліо	За бажанням	10
10	Підготовка тез до наукової конференції (за філософською проблематикою)	За бажанням, при взаємодії з викладачем	10

Форма підсумкового контролю: іспит

Оцінювання і контроль

З метою **поточного** контролю використовуються такі форми: заслуховування доповідей та повідомлень на семінарських заняттях, виконання практичних занять – індивідуальних, в парах та групових, термінологічні диктанти, тести, аналіз текстів (наукової статті, доповіді, виступу у ЗМІ тощо), студентські презентації та виступи на наукових заходах.

Для контролю **самостійної роботи**: тестування (в тому числі на платформі moodle), анотації опрацьованих першоджерел, підготовка есе, підбір відео, аудіо та текстового матеріалу за визначеною темою.

Форма підсумкового контролю – **іспит** (виконання практичної роботи, яке є комбінованою та включає в себе раніше опрацьовані (в аудиторії чи самостійно) види завдань).

Засоби оцінювання

Засоби оцінювання та демонстрування результатів навчання:

- поточні контрольні роботи;
- підсумкові тести;
- есе, анотації й інші творчі роботи;
- студентські презентації та активність на семінарських заняттях.

Розподіл балів, які отримують студенти*

Поточне оцінювання (будь-яка аудиторна та самостійна робота) – 40% (по 20% на кожен модуль) – сюди входить **активність під час семінарів та лекцій, виконання практичних завдань, пошукова робота** тощо.

Модульний тест 1 – 10 %

Модульний тест 2 – 10%

Залік – 40%

Максимальна кількість балів – 100.

***кожне виконане завдання оцінюється за 100-бальною шкалою**, за підсумками виконання всіх завдань виводиться середній бал, який множиться на

вказаний коефіцієнт. Не виконані завдання автоматично оцінюються у 0 балів і додаються до суми всіх балів для виведення середнього значення.

Округлення балів відбувається до найближчого цілого.

Наприклад: студент за виконання завдань в межах **поточного оцінювання** на курсі отримав такі оцінки: 100, 88, 77, 95

У підсумку середнім значенням **поточного оцінювання** є: $(100+88+77+95)/4 = 90$. Це значення множиться на коефіцієнт поточного оцінювання – 0,4 і в підсумку виходить, що за поточне оцінювання протягом семестру студент отримав $90 \cdot 0,4 = 36$ балів із 40 можливих.

Модульний тест 1: написано на 95, множимо це значення на коефіцієнт 0,1, отримуємо 9,5 і округлюємо до **10 балів** із 10 можливих.

Модульний тест 2: написано на 82, множимо це значення на коефіцієнт 0,1, отримуємо **8,2 бала**, округлюємо до 8 із 10 можливих

Залік: складено на 95, множимо це значення на коефіцієнт 0,4, тобто студент за залікову роботу отримав **38 балів** із 40 можливих.

У підсумку всі отримані бали за всі види роботи додаються і таким чином визначається підсумкова оцінка за курс: $36+10+8+38 = 92$ бала / А / зараховано

Така система оцінювання є гнучкою і дозволяє студенту в разі втрати балів на одному з видів роботи компенсувати їх відмінним виконанням іншого.

Приклад розподілу балів на курсі

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)										Кількість балів (іспит)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2							
T1	T2	T3	T4	T6	T7	T8	T9	KP1	KP2		
max 10*	max 10*	max 10*	max 10*	max 10*	max 10*	max 10*	max 10*	max 10	max 10	max 40	max 100

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни на іспиті

Виконання завдань чи усні відповіді оцінюються за такою шкалою:

31-40 балів – високий (творчий) рівень навчальних досягнень студентки/студента характеризується засвоєнням не лише суттєвих ознак категорій і понять, а й розумінням їхніх зв'язків з іншими; знання узагальнені, системні, студентка/студент здатна/ий використовувати їх у нестандартних ситуаціях; у розумінні та викладі навчального матеріалу студентка/студент виявляє науковий підхід і творчі здібності, всебічне, систематичне й глибоке знання матеріалу.

Студентка/студент у практичній частині зовсім не допускає або допускає незначні/технічні помилки під час виконання завдань. Цим може бути аргументована варіація балів в межах коридору 31-40 балів.

20-30 балів – достатній (конструктивно-варіативний) рівень навчальних досягнень характеризується знанням суттєвих ознак понять і категорій, студентка/студент вільно оперує ними, тобто відтворює стандартний перелік відомостей про основні задачі логіки та критичного мислення; вміє розв'язувати практичні завдання; однак знання не узагальнені, студентка/студент не вміє переносити їх і використовувати в інших ситуаціях в повному обсязі, при цьому виявляє досить повні знання матеріалу, не припускається у відповідях суттєвих неточностей, засвоїла/в основну літературу, рекомендовану навчальною програмою, іноді послуговується попередніми записами, дає повні відповіді на додаткові запитання викладача/ки.

Студентка/студент у практичній частині припускається помилок під час виконання завдань, але в цілому масив завдань правильно виконано в обсязі 50-75%, з допущенням не грубих помилок. Цим може бути аргументована варіація балів в межах коридору 20-30 балів.

10-19 балів – середній (репродуктивний) рівень навчальних досягнень: студентка/студент знає основні ознаки поняття чи категорії, здатна/ий відтворити основні відомості володіє елементарними вміннями навчальної діяльності, виявляє знання та вміння, достатні для подальшого навчання і роботи за спеціальністю; увага студентки/студента прикута до записів, зроблених під час підготовки до усної відповіді; студентка/студент припускається помилок, відповіді не повно розкривають проблеми та шляхи їхнього розв'язання; відповідає на додаткові поставлені запитання з помилками, однак спроможна/ий за допомогою екзаменатора/ки виправити їх.

Студентка/студент у практичній частині припускається значних помилок під час виконання завдань, правильно масив завдань виконано в обсязі 25-50%. Цим може бути аргументована варіація балів в межах коридору 10-19 балів.

4-9 балів – низький (рецептивно-продуктивний) рівень навчальних досягнень характеризується дифузно-розсіяним уявленням про категорії та поняття, на основі яких студентка/студент відрізняє їх від інших; студентка/студент відповідає, читаючи зроблені під час підготовки до усної відповіді записи, без допомоги яких у матеріалі орієнтується слабо, допускає принципові помилки; відповідає на додаткові поставлені запитання тільки за допомогою підказок екзаменатора/ки, відповіді не розкривають сутність проблем, сформульованих у питаннях.

Студентка/студент у практичній частині припускається грубих помилок під час виконання завдань, правильно масив завдань виконано в обсязі 10-25%. Цим може бути аргументована варіація балів в межах коридору 4-9 балів.

0-3 балів – студентка/студент не розкриває сутність проблем, сформульованих у заліковому завданні, або торкається питань поверхово чи фрагментарно, не розкриваючи їх сутності. На додаткові запитання викладача/ки відповісти не може. Практичні завдання правильно виконані менше ніж на 10%

Загальна оцінка знань і вмінь студентки/студента виставляється за змістові та підсумковий модуль і не може перевищувати 100 балів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

8. Рекомендована література

Базова (основна)

1. Андрущенко В. Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: навч. посіб. / В. Андрущенко, Г.Волинка, Н. Мозгова та ін.;[за ред. Г. Волинки]. – К.: Каравела, 2016. – 368 с.
2. Губар О.М. Філософія: інтерактивний курс лекцій: Навч. посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2007 – 416 с.
3. Лоу С. Философские истории / Стивен Лоу; [пер. с англ. А Л. Никифорова]. - М.: АСТ МОСКВА: ХРАНИТЕЛЬ, 2007. — 280 с.
4. Нагель Т. Что все это значит? Очень краткое введение в философию / [пер. с англ. А. Толстова]. – М.: Идея-Пресс, 2001. – 84 с.
5. Причепій Є. Філософія: підручник / Є. Причепій, А. Черній, Л. Чекаль. – К.: Академвидав, 2005; 2009. – 592 с.
6. Філософія: мислителі, ідеї, концепції: підручник / В.Г. Кремень, В.В. Ільїн. - К.: Книга, 2005. - 528 с.

Допоміжна

1. Берлін І. Чотириесе про свободу / І. Берлін ; пер. з. англ. О. Коваленко. — К. 1994.
2. Краевский В. Три ступени познания и спор реализма с анти-реализмом / В.Краевский// Философия науки. Вып. 1. Проблемы рациональности – М.: ИФ РАН, 1995
3. Мамардашвили М. Как я понимаю философию / М. Мамардашвили; [сост. и предисл. Ю. П. Сенокосова]. - М.: Прогресс, 1990. – 368 с.
4. Онуфрійчук Р. Генезис поняття «соціальна реальність» в історичному контексті / Р.В.Онуфрійчук // Актуальні проблеми філософії та соціології.

- Науково-практичний журнал – Національний університет «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ», 2018. – Випуск 21. – С.65-69.
5. Онуфрійчук Р. Фізикалізація свідомості у сучасній науці / Р. Онуфрійчук // Гуманітарно-наукове знання. Дисциплінарні матриці, Міжнародна наукова конференція, 9-10 жовтня 2015 р. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2015. – 311 с. – С. 115-118.
  6. Почепцов Г. Від покемонів до гібридних війн: нові комунікативні технології XXI століття: монографія / Г. Почепцов. – Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2017 г. - 260 с.
  7. Рассел Бертран Философия для непосвященных [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <https://batenka.ru/explore/lectures/bertrand-russell/>
  8. Свендсен Ларс Філософія свободи: Львів: АНЕТТИАНТОНЕНКО, К.: Ніка-Центр, 2016. - 336с.
  9. Соболева М.Е. «Знание» и «мнение»: Платон против Геттиера [Электронный ресурс] / М.Е. Соболева [пер. Е. Воробьева] // Вопросы философии. - 2016. - № 2. - Режим доступа: [http://vphil.ru/index.php?option=com_content&task](http://vphil.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=1350&Itemid=5)
1. =view&id=1350&Itemid=5

9. Інформаційні ресурси

<http://lib.onu.edu.ua/> Бібліотека ОНУ ім. І.І.Мечникова.

<http://www.ognb.odessa.ua/> Бібліотека ім. М.Горького.

<http://www.nbu.gov.ua/> Бібліотека ім. В.Вернадського.

<http://lib-gw.univ.kiev.ua/> Бібліотека ім. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

<http://www.filosof.com.ua/> Інститут філософії НАН України імені Григорія Сковороди.

<http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/dict.html> Найвидатніші філософи світу та України.

<http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/index.htm> Електронна бібліотека кафедри філософії та методології науки філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

<http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/lit-bac.html> Філософія (для бакалаврів природничих спеціальностей).

<http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/lit-asp.html> Література для підготовки до кандидатського іспиту аспірантів та пошукувачів природничих спеціальностей.

<http://plato.stanford.edu/> Філософська енциклопедія Стенфордського університету. (Англійською мовою).

<http://zakon.rada.gov.ua> Сайт Верховної Ради України, база законів і нормативних актів